

Васе Мојсовска

Жената која ги разбива сите стереотипи за руралните жени

Иако жена од рурална средина, јас ја имав таа среќа да имам рамноправен третман со мажите во моето семејство. Имам сопствено земјиште, имот и механизација на мое лично име. За жал, јас сум само една од 5 % рурални жени кои што поседуваат сопствен имот и земјиште. Заедно со мојот сопруг Гоце и двете деца живееме во неготинското село Тимјаник.

Во брак со Гоце стапив на мои 19 години и со незавршени студии. На 22 години, со две мали деца, студии на факултет, работа на поле и немајќи никаков сопствен имот, ги убедив свекор ми, сопругот, девер ми и брат ми да го заложат нивниот движен и недвижен имот и земав наменски кредит за да подигнеме поголема површина со лозов насад. Полека почнавме да ги зголемуваме лозовите насади и производството на лозовите и овошните садници. Подоцна ја отворивме и нашата семејна фирма АГРО КАЛЕМ Тимјаник, која што со гордост можам да кажам дека е најголема фирма за производство на домашен лозов и овошен саден материјал во Македонија. За секоја годишнина од бракот, како што имам обичај да кажам, од сопругот [добивам подарок лозје](#). Имено, откако сме во брак јас и мојот сопруг за овие 23 години, секоја година садиме нов лозов насад бидејќи

годишнината ни е во период што е најдобар за подигање нов лозов насад, па често се шегуваме дека за секоја годишнина од брак си подаруваме нов лозов насад.

Во одгледувањето на нашите 70 хектари лозови насади се среќаваме со многу проблеми, но во последниве години ние, и воопшто **фармерите** кои се занимаваат со производството на храна **се почесто се соочуваме со тешкотии предизвикани од климатските промени**. Обилните врнежи, суши, се почест град, пролетни мразови предизвикуваат огромни проблеми во земјоделието... **За полесно да се адаптираме** на климатските промени и да го заштитиме нашето земјоделско производство, **применуваме различни методи за заштита**. Посадивме сорти на грозје кои што се отпорни на климатските промени, ставивме системи капка по капка за наводнување за рационално користење на водата, заштитни мрежи против град и против УВ зрачење, и мулчираме. Дополнително, грозјето го заштитуваме со калциум карбонат кој создава заштитна обвивка на самиот грозд и го штити од опекотини од штетните ултравиолетови зраци од сонцето. Овие мерки ги усвоивме во 2012 година, кога како единствена жена фармер, бев вклучена во проект за адаптација кон климатските промени и овие мерки беа тестирани на моите насади на трпезно грозје од сортата Викторија. Резултатите беа одлични, затоа продолжив истите овие обиди да ги применувам и на другите сорти грозје.

Климатските промени ја прават мојата функцијата Претседател на Националната федерација на фармери (НФФ) уште поголем предизвик. Треба многу труд, искуство, лобирање и многу нерви за решавање на сите тие предизвици и проблеми. Заедно со целиот управен одбор на НФФ со заеднички ставови и предлози се трудиме колку што можеме повеќе да придонесеме за изнаоѓање решенија за тие проблеми. Особено сум горда што како претседател на НФФ учествував во **Јавната расправа во Собранието** на Република Северна Македонија на тема: [Родовиот аспект на климатските промени](#), каде беа усвоени дури 19 препораки. Една од препораките беше и “Новите технологии и знаења, како и зголемувањето на свеста кај земјоделските производители во однос на адаптивните мерки кон климатските промени, треба да се пренесат со активна вклученост на земјоделските советодавни служби како дел од нивните редовни практики во давањето на советодавни услуги за успешно планирање и реализација на земјоделското производство”

Исто така, дополнително сакам да го истакнам и фактот дека малиот број на жени во руралните средини кои имаат свој недвижен имот, највеќе се должи на традиционалните бариери. Нема да згрешам ако речам дека во добар дел од руралните средини сеуште се оживуваат стереотипите дека замјата треба да ја наследат машките потомци. Затоа ако на една жена во урбана средина и е тешко да успее со сопствениот бизнис, на руралната жена и е 10 пати потешко да успее како жена лидер. И да има идеја за отпочнување на сопствен бизнис таа е ограничена со тоа што не е кредитно способна бидејќи нема сопствен имот. **На жените кај нас потребно е да им се зајакне самодовербата, најпрво да веруваат во себе и во тоа што сакаат да го работат, да бидат похрабри во донесувањето на одлуки да започнат сопствен бизнис и секако, треба финансиски да бидат подржани од банките.** И за мене воопшто не беше лесно да се учи, да се работи и да се одгледуваат две мали дечиња кои пораснаа по нивите исто како мајка им и татко им, но ако вољата и желбата за успех се поголеми од маката, тогаш ништо не е тешко. **Моите деца се целосно се запознаени со целиот процес на работата на поле, знаат дека основна егзистенција за живот ни е земјоделието така што и нивниот понатамошен ангажман ќе биде во земјоделието.** Но, и нив ги насочив да стекнат солидно образование така што ќерка ми е 4 година на земјоделскиот факултет во Скопје, отсек овоштарство со лозарство а и син ми веќе е 2 година на истиот факултет. **Се надевам дека покрај образованието успешно им го пренесов своето искуство, особено во следење и примена на нови технологија и подобра примена на адаптивните мерки кон климатските промени со ќе им биде овозможена солидна иднина во земјоделството.**

Се надевам дека мојот пример ќе им биде мотивација на многу жени кои живеат во руралните средини: **Верувајте во себе, едуцирајте се и бидете истрајни!**